

Rozhovor týdne s

**Danielem Jurečkou, ředitelem
Ústředního kontrolního a zkušebního
ústavu zemědělského (ÚKZÚZ)**



V červenci se zhoršila problematická situace s množstvím hrabošů, i když v jiných oblastech, než byla vloni. Jaké jsou další předpoklady jeho výskytu?

Extrémní výskyt hraboše jsou evidovány v řadě okresů Ústeckého, Středočeského a částečně i Východočeského kraje. Hrabosí těsně před sklizní hlavních plodin způsobily vysoké škody a předpokládá se, že se situace bude opakovat i po zasetí ozimých plodin. Vzhledem k událostem roku minulého se očekává, že populace hraboše v ohrožených okresech mohou zůstat ve vysokých počtech až do brzkého jara a tato situace může nastat i v dalších částech našeho území. S přihlédnutím ke gradacní ekologii tohoto hlodavce by pokles četnosti mohl nastat nejspíše příští rok na jaře.

Stále více zemědělců požaduje obnovení nařízení umožňujícího aplikaci Stuxu II rozhozem. Jak se k tomuto požadavku staví ÚKZÚZ?

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský se na základě vlastního monitoringu stavu hrabošů shoduje s názorem zemědělců, že nadále na významné části České republiky trvá gradace tohoto škůdce. Hlavně budou ohroženy nově zakládané porosty ozimých plodin. Proto jsme vydali jako preventivní opatření proti kalamitnímu šíření hraboše doporučení zemědělcům nezakládat v letním a podzimním období 2020 meziplodiny na orné půdě, a v krátké době vydáme nařízení o mimořádném povolení použití rodenticidů.

Kromě hrabošů ohrožují úrodu také plísňe a další choroby. Je možné říci, které to jsou a v jakých oblastech nejvíce hrozí?

Co se týká chorob a škůdců hlavních plodin, jako jsou obilniny a řepka, vlivem deštivého počasí v červnu a srpnu byla řada porostů napadena houbovými patogeny ve vyšší míře než v předchozích suchých letech. Očekává se vyšší podíl infekcí původci růžovnění klasů pšenice iječmene (*Fusarium* sp.) – nejvýznamnější patogen obilnin. V porostech řepky se objevili vlivem zvýšené vlhkosti původci fomové hniloby a hlízenky. Obě choroby významně snižují výno-

sy. U ostatních plodin – ovoce a zeleniny se vlivem nadprůměrných srážkových úhrnů již na počátku léta objevovali ve vyšší míře plísňe a původci padlí (plodová a tyklovitá zelenina). U ovoce pak vysoký tlak původce strupovitosti jaderovin. Na révě vinné byl na celé řadě lokalit hlášen vysoký tlak plísňe révové a padlí révového.

Očekává se v souvislosti s tlakem Evropské unie na snižování využívání přípravků na ochranu rostlin, že bude některých nedostatek?

V posledních letech došlo k úbytku některých dlouhodobě používaných účinných látek. Důvodem nebyla politika Evropské unie, ale odborná kritéria, která byla v EU přijata již v roce 2009. Přehodnocení účinných látek je dlouhodobý proces, proto se dopady kritérií budou projevovat řadu let. Současná politika Evropské komise, související s programem Farm to Fork, je zaměřena spíše na péstitele. Program Farm to Fork se nezabývá procesem povolování a jeho kritérii, proto nepředpokládáme, že by mohl vést k nedostatku přípravků. Komise ve svých dokumentech spíše uvádí, že péstitelé mají být motivováni k jejich nižšímu používání a k výběru méně rizikových alternativ. ÚKZÚZ bude nicméně využívat všechny možnosti, jež poskytuje předpisy EU, aby byl pro české péstitele i v budoucnu zajištěn srovnatelný sortiment přípravků jako v jiných zemích EU.

Evropská unie zpřísnila fytosanitární požadavky v ochraně před virem hnědé vráscovitosti plodů rajčete. Co to bude prakticky znamenat?

Nařízení prakticky znamená v případě České republiky vzorkování a testování všech partií osiv a sadby rajčete a papriky dovozených ze třetích zemí přes ČR do EU na přítomnost viru hnědé vráscovitosti plodů rajčete. Toto zajištění ÚKZÚZ v rámci dovozní fytosanitární kontroly těchto zásilek. Kromě toho ÚKZÚZ provede v souladu s nařízením EU jednorázové vzorkování a otestování všech partií osiva rajčete a papriky, které jsou aktuálně ve skladech českých dodavatelů osiv a na které budou vydávány rostlinolékařské pasy po nabytí účinnosti nařízení. Smyslem testů je ověřit, zda není virus přítomen již ve starších partiích osiv, vyrobených a dodaných do ČR ještě před zavedením povinného testování všech zásilek do ČR dovozených. Dosud takto ÚKZÚZ ověřoval asi 400 partií, přítomnost viru našel zatím ve dvou z nich.

Zuzana Fialová

Produkce ryb poklesla

Produkce ryb v České republice loni meziročně klesla o 3,5 procenta na 20 986 tun. Poprvé za poslední tři roky tak byla pod 21 tisíci tunami. Sdělilo to Rybářského sdružení ČR. Podle jeho ředitele Michala Kratochvíla se letos očekává prohloubení propadu, mimo jiné kvůli suchému jaru. Předloňská produkce ve výši 21 751 tun byla rekordní.

Zuzana Fialová

Podle ředitele budou informace o letošní produkci jasnější až v říjnu nebo v listopadu. „Konečná čísla budou známa na jaře příštího roku. Na očekávaném propadu produkce má nejzásadnější vliv nedostatek vody v krajině, potažmo v rybnících. Jaro tohoto roku bylo opravdu z hlediska vody kritické. Možná nejhorší za několik desítek let. Plno rybníků bylo bez vody nebo voda v nich byla pouze z 30 až 50 procent,“ uvedl Kratochvíl. Méně vody pak podle něj znamená ale také méně nasazených ryb a nižší přírůstky. „O trochu lepší situace byla na větších rybnících, napájených většími toky či stoky. Kritická až katastrofální byla ale na tzv. nebeských rybnících. Plno rybníků tak nemohlo být na jaře ani nasazeno nebo bylo nasazeno nižší obsádkou, než je běžné,“ dodal.

Vody pak bylo díky srážkám od května více, ale ne všude. Promeškaný začátek vegetační sezony ale podle něj již ryby nedoženou a chladnější počasí posled-

Klíčové informace

- Produkce ryb v České republice loni meziročně klesla o 3,5 procenta na 20 986 tun.
- Nejvíce se v ČR chová kapr, jde o 85 procent tržní produkce českých rybářů.
- Spotřeba ryb v ČR se v posledních letech pohybuje kolem 5,5 kilogramu ryb na osobu ročně.

ních měsíců bude mít negativní dopady na přírůstky, protože ryba podle něj přijímá v chladnějším prostředí méně potravy. Druhé složení ryb podle něj bude podobné jako v jiných letech, i když ubývá například síhů, kteří jsou citlivější ke změnám klimatu.

Rybáři se před Velikonocemi obávali sníženého odbytů. Každoročně vyváželi před svátky do zahraničí stovky tun ryb, mezi březnem a dubnem jde zhruba o 1600 tun. Letos byla ale potávkou kvůli pandemii a vládním nařízením výrazně nižší, zavřené byly restaurace, hotely nebo catering, na hraničních přechodech pak byly čekací lhůty. Kvůli uzavření pultového prodeje klesl také zájem v českých supermar-

ketech. „Nyní se přes léto situace s odbytem ryb mírně zlepšila, nicméně vzhledem k obavám k Vánocům 2020 a pokračujícím problémům s nemocí covid-19,“ uzavřel Kratochvíl.

Někteří chovatelé ryb, například v Sopřečském rybníku na Pardubicích, se kromě horšího odbytů potýkají také s nákazou ryb herpes virem. Podle majitele firmy Rybníční hospodářství Adolfa Vondrky se výlov uskutečnil na začátku září. „Podle veterinárního nařízení je musíme slovit nejpozději do konce října,“ řekl Vondrka. Nákaza se do rybníka mohla dostat přes nakažené vodní ptactvo nebo byl vir ve vodě z nedávných povodní. „Je obecně známo, že patogen zůstává i v bahně a sediment z povodní

se dostal do rybníka. Nejvíce ale podezíráme vodní ptáky, kteří mohou vir přenášet,“ podotkl Vondrka. Po výlovu ryb musí rybník zůstat aspoň šest týdnů ladem. Loviště, kádiště a část rybníka se ještě dezinfikuje vápnem. Sopřečský rybník má 90 hektarů a produkuje zásadní část ryb společnosti. Stát rybářům vyplácí náhrady za ryby a náklady za jejich likvidaci.

Nejvíce se v České republice tradičně chová kapr, jde o 85 procent tržní produkce českých rybářů. Vloni se odchovalo 17 945 tun kaprů, 936 tun lososovitých ryb a 242 tun dravých ryb. V roce 2018 to bylo 18 430 tun kaprů, 1106 tun lososovitých ryb a 259 tun dravých ryb.

Podle údajů Českého statistického úřadu se spotřeba ryb v ČR pohybuje v posledních letech kolem 5,5 kilogramu ryb na osobu ročně. Celosvětová spotřeba je podle rybářského sdružení kolem 16 kilogramů ryb na osobu. Zhruba 40 procent živých ryb se prodalo v České republice, polovina směřovala na vývoz, deseti- na se zpracovala.

Agrocensus

(opr, čtk) – Český statistický úřad oznámil, že bude na podzim sbírat údaje od zemědělců, aby zjistil, jak využívají půdu, jak hospodaří s hnojivy nebo jak jsou ustájená zvířata. Takzvaný agrocensus se uskutečnil naposledy v roce 2016, dříve pak v letech 2013 a 2010. Výsledky ČSÚ zveřejní za rok v srpnu. Do zjišťování nebudou zahrnuti všichni zemědělci, z hlediska velikosti obhospodařované půdy jich ale bude většina. „Šetření se týká zemědělských subjektů, které splňují některou ze stanovených prahových hodnot. V rostlinné výrobě například obhospodařují alespoň 5 ha zemědělské půdy či 2 ha půdy orné nebo 0,1 ha vinic nebo součtová plocha sadů a ostatních trvalých kultur dosahuje alespoň 0,3 ha nebo součtová plocha zeleniny a jahod alespoň 0,5 ha,“ uvádí statistici.

Žádosti za deset miliard

(fia, čtk) – Zemědělci a potravináři si řekli ve 2440 žádostech v desátém dotačním kole z Programu rozvoje venkova o 9,97 miliardy korun. Uvedla to tisková mluvčí Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) Lenka Rezková. Přerозdělávat se v něm mají 3,4 miliardy, žádosti se začnou schvalovat v září. Peníze budou směřovat hlavně na citlivé komodity, jako je ovoce, zelenina, brambory nebo chmel, a také na chov prasat a drůbeže.

Ministerstvo už dříve uvedlo, že miliarda má jít na živočišnou výrobu, 800 milionů korun na rostlinnou, 1,6 miliardy korun na potravinářské zpracování. Dříve také uvádělo, že se přerозdělí 600 milionů korun na pohodu zvířat, nakonec se ale v tomto

kole tento titul nevypsal. „Zároven v jednotlivých operacích budou samostatné preferenční obálky pro malé podniky a zemědělské zpracování produktů s cílem podpořit faremní zpracování a regionální produkci,“ sdělil mluvčí ministerstva Vojtěch Bílý. Všechny peníze tentokrát nebudou zemědělci dostávat až zpětně. Podle něj bude možnost, pokud budou mít finanční garance, proplatit zálohy až do výše poloviny dotace. Stát se tak snaží podle mluvčího nechat zemědělcům hotovost v podnicích, kde ji kvůli koronavirové potřebě.

Podle údajů SZIF 252 žádostí přišlo na projekty na investice do zemědělských podniků do dvou milionů korun pro žadatele o velikosti farem do 150 hektarů v ži-

vočišné výrobě, o peníze na maximálně dvoumilionové projekty si pak řeklo 370 subjektů u výroby rostlinné. U révy vinné, na kterou se žádalo samostatně, pak šlo o 143 žádostí. Na těchto „malých“ projektech si tak hospodáři celkem zažádali o necelých 480 milionů korun. Zbytek do 6,2 miliardy korun pak chtějí žadatelé na projekty do 75 milionů korun. U záměru zpracování a uvádění zemědělských produktů na trh přišlo celkem 837 žádostí celkem za 3,8 miliardy Kč. Nejvíce, 420, žádostí na 972 milionů korun chce peníze pro malé a střední podniky, 358 pak v kategorii pro malé, střední a velké zemědělské podniky (1,46 miliardy Kč) a v kategorii velkých podniků přišlo 59 žádostí o celkem 1,36 miliardy Kč.

Zeleniny může ...

(Dokončení ze str. 1)

Sklizňová sezona u zeleniny začíná v dubnu, kdy farmáři sklízí ředkvičky a saláty, a končí mnohdy až v listopadu sklizní kořenové zeleniny a zeli.

„Sehnat pracovní sílu ochotnou pracovat šest až osm měsíců v roce, běžně i o víkendech a za každého počasí, je rok od roku náročnější. Pokud rizika omezení dostupnosti pracovní síly spojená s pandemií budou přetrvávat i v zimních měsících, může to vést mnohé péstitele k omezování pěstebních ploch,“ upozornil Hanka.

Situace se ale oproti jaru podle jeho slov už znatelně zlepšila. „V jarních měsících byli mnozí péstitelé nuceni omezovat části provozů, docházelo i k omezo-

vání pracovních nejnáročnějších sklizní,“ řekl Hanka.

Nedostatek pracovníků podle něj vedl k prudkému nárůstu ceny pracovní síly a zhoršení rentability pěstování. „Přesto se většinu pěstebních ploch podařilo včas založit i sklídit. Nedostatek sezónní kvalifikované pracovní síly však přetrvává a bude nadále limitujícím faktorem pro další rozvoj sektoru zeleniny,“ varoval Hanka.

Dovoz zeleniny do Česka stále roste a loni bilance zahraničního obchodu v této kategorii plodin vykazovala podle údajů ČSÚ schodek 12,4 miliardy korun. Nejvíce zeleniny je k nám dováženo z Nizozemska, Španělska, Polska, Německa a Itálie.

Už nabízejí burčák

(opr, čtk) – První stánky s letošním burčákem se dnes objevily již v polovině srpna na několika místech jižní Moravy. Jako jeden z prvních začal burčák prodávat Miloslav Machuča z Valtic, který pěstuje hrozny téměř výhradně na výrobu burčáku. Předpokládá, že prodávat bude do poloviny října.

„Loni jsme s prodejem začínali už 4. srpna a o rok před tím dokonce hned 1. srpna, kdy to zákon povoluje. Začínáme s Irsai Oliverem, následovat bude Muškát moravský a na podzim velutín,“ řekl Machuča, který hrozny pěstuje na šesti hektarech vinohradů.

„Na každý den máme 500 litrů burčáku, neprodáváme jen sami, ale dodáváme i dalším prodej-

cům,“ dodal Machuča. Úroda hroznů je zatím podle něj dobrá, měly dostatek vody i slunce. To potvrzuje i předseda Svazu vinařů Těbor Nyitray. „V těchto dnech začínají první sběry zejména raných odrůd, jako je Solaris, Irsai nebo Muškát moravský, větší plochy se začnou sklízet v příštím týdnu. Podle mých informací má například Solaris cukernatost až 18 stupňů, hrozny jsou pěkně vyzrálé a aromatické,“ řekl druhý srpnový týden Nyitray.

Jako burčák se smí na českém trhu označovat pouze nápoj z českých hroznů. Pokud se vyrábí ze zahraničních, musí nést označení částečně zkvašený hroznový mošt. Podle zákona se smí první burčák prodávat 1. srpna.

Klasa se rozrostla

(fia) – Prestižním oceněním Klasa bude označeno dalších 19 výrobků. Do seznamu čítajícího aktuálně celkem 960 produktů od 244 českých a moravských výrobců se nově zařadí mimo jiné za studena lisované nápojo-

vé koncentráty nebo třeba masové a uzenářské speciality z tužemských chovů. Informovala o tom minulý týden tisková mluvčí Státního zemědělského intervenčního fondu Lenka Rezková.